

MAGYAR kontra MAGYARORSZÁG ügy
(32396/96 sz. kérelem)

ÍTÉLET

Strasbourg
2001. január 11.

A Magyar kontra Magyarország ügyben,

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) az alábbi bírákból álló Kamarában eljárva:

C.L. ROZAKIS úr, *elnök*,
A.B. BAKA úr,
G. BONELLO úr,
V. STRAŽNICKÁ asszony,
P. LORENZEN úr,
M. FISCHBACH úr,
A. KOVLER úr, *bírák*,

valamint E. FRIBERGH úr, *szekciójegyző*,
2000. december 14-én tartott zárt ülésen lefolytatott tanácskozás után

az akkor elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy Magyarország elleni kérelem (32396/96 sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (az "Egyezmény") korábbi 25. cikke alapján egy magyar állampolgár, Magyar Lajos (a "kérelmező") 1993. augusztus 9-én nyújtott be az Emberi Jogok Európai Bizottságához.

2. A Magyar Kormányt (a „Kormány”) képviselője, dr. Höltzl Lipót, az Igazságügyi Minisztérium Helyettes Államtitkára képviselte.

3. A kérelmező különösen azt állította, hogy a házának kisajátításával kapcsolatos bírósági eljárás ésszerűtlenül hosszú ideig húzódott el, megsértve az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését.

4. A kérelem 1998. november 1-én, az Egyezmény Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyvének hatályba lépésével került át a Bírósághoz (Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyv 5. cikk, 2. bekezdés).

5. A kérelmet a Bíróság Második Szekciójára osztották (Bírósági szabályzat, 52. szabály 1. bek.). A Bírósági Szabályzat 26. cikke 1. bekezdésének megfelelően e Szekción belül megalkult az ügyet elbíráló Kamara (Egyezmény 27. cikkének 1. bekezdése).

6. 2000. január 13-i határozatában a Bíróság részben elfogadhatónak nyilvánította a kérelmet.

A TÉNYEK

7. 1988 márciusában a Budapest V. kerületi Tanács határozatával - melyet a Budapest Fővárosi Tanács 1988 júniusában helybenhagyott - kisajátította a kérelmező házát. Cserébe kapott egy lakást és kártalanításként 1,110,000 forintot.

1988. augusztus 1-én a kérelmező keresetlevelet nyújtott be a Fővárosi Tanács ellen a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz (PKKB), melyben megtámadta a kisajátítást. 1988. augusztus 10-én a PKKB a per tárgyalását felfüggesztette, mivel a kisajátítási határozat végrehajtásával, a kérelmező kilakoltatásával és a kártalanítás lebonyolításával kapcsolatos államigazgatási eljárás még nem fejeződött be. A Kormány állítása szerint a per később megszűnt, mivel a kérelmező felhagyott annak továbbvitelével.

8. 1989 szeptemberében a kérelmező újabb pert indított a PKKB előtt, ezúttal többletkártalanítás megítélését kérve a kisajátított tulajdonért („1989. évi per”). A PKKB az 1989. november 8-án tartott tárgyaláson ingatlan-szakértőt rendelt ki. A szakértő 1991. február 14-én terjesztette elő szakvéleményét az ingatlan forgalmi értékéről.

9. Közben, 1990-ben a kérelmező újabb (harmadik) pert indított a PKKB előtt („1990. évi per”) a Budapest XVII. kerületi Tanács és mások ellen, amelyben a kisajátítási eljárás bírósági felülvizsgálatát és az okozott kár megtérítését kérte.

10. 1991. március 5-én a PKKB közös tárgyalást tartott az 1989. évi és az 1990. évi perben, melynek során az előbbi felfüggesztette az utóbbi jogerős befejezéséig. Ezen a tárgyaláson a kérelmező 1990. évi keresetét kiterjesztette Budapest Főváros Polgármesteri Hivatalára mint alperesre. A következő tárgyalást az ügyben május 7-re tűzték ki.

11. 1991. augusztus 9-én a PKKB elkülönítette a kártérítésre irányuló kereseti kérelmet („államigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség megállapítása”) az 1990. évi kereset többi részétől abból a célból, hogy a kártérítésre irányuló kérelmet hatásköri okok miatt a Fővárosi Bírósághoz tegye át. A kérelmező sikertelenül fellebbezett az áttétel ellen. A különböző periratok keveredése folytán az államigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség megállapítására irányuló per ügyiratai ténylegesen csak 1995. március 1-én kerültek megküldésre a Fővárosi Bírósághoz, miután a kérelmező panaszt tett.

1995. december 19-én, 1996. április 23-án és szeptember 17-én a Fővárosi Bíróság tárgyalást tartott, s a szeptember 17-i tárgyaláson elutasította a kártérítés iránti kereseti kérelmet, mivel az ügy érdemének vizsgálata során megállapította, hogy az a polgári perrendtartás rendelkezéseinek értelmében már elévült.

A kérelmező 1996. december 3-án fellebbezést nyújtott be a Legfelsőbb Bírósághoz.

1997. május 29-én a Legfelsőbb Bíróság tárgyalást tartott, s felfüggesztette a pert, amely azóta sem zárult le.

12. A kérelmező 1990. évi keresetének többi része tekintetében a PKKB 1991. augusztus 9-én megszüntette a pert, mert a kereseti kérelem a törvény által megszabott határidőn túl került előterjesztésre. 1991. október 8-án a Fővárosi Bíróság elutasította a kérelmező megszüntető határozatot kifogásoló fellebbezését.

1994. március 21-én a Legfelsőbb Bíróság elutasította a kérelmező felülvizsgálati kérelmét, mivel az a polgári perrendtartásról szóló törvény 272. §-a (1) bekezdésében meghatározott, a jogerős ítélet kézhezvételétől számított 60 napos határidőn túl került előterjesztésre.

1996. május 9-én a PKKB elutasította a kérelmező perújításra irányuló kérelmét. Ezt a határozatot a Fővárosi Bíróság 1996. október 9-én helybenhagyta.

13. Közben – 1995. január 8-án – a kérelmező kérte a PKKB-t, hogy folytassa a felfüggesztett 1989. évi pert. 1996. szeptember 12-én a PKKB tárgyalást tartott, amelyen a perújítás jogerős befejezéséig ismét felfüggesztette a pert. A Fővárosi Bíróság fent említett, 1996. október 9-én hozott határozatát követően a PKKB 1996. december 12-én folytatta az eljárást.

1998. május 22-én a PKKB a per megszüntetéséről határozott azzal az indoklással, hogy az 1989. évi per eredetileg határidőn túl került megindításra. A kérelmező a Fővárosi Bírósághoz fellebbezett.

2000. június 6-án a Fővárosi Bíróság helybenhagyta az elsőfokú határozatot.

2000. augusztus 30-án a kérelmező felülvizsgálati kérelmet terjesztett a Legfelsőbb Bíróság elé, amelynek elbírálása jelenleg is folyamatban van.

A JOG

1. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKKE 1. BEKEZDÉSÉNEK MEGSÉRTÉSÉRE VONATKOZÓ ÁLLÍTÁS

14. A kérelmező sérelmezi, hogy a házának kisajátításával kapcsolatos bírósági eljárás ésszerűtlenül hosszú ideig elhúzódott, megsértve az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését, amely kimondja:

„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a ... bíróság ... ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában ...”

15. A kérelmező azt állította, hogy a pereskedés, mely 1989-ben kezdődött és részben azóta is tart, meghaladta az „ésszerű időt”. A Kormány vitatta ezt az állítást.

16. A Bíróság megjegyzi, hogy a panaszolt eljárások 1988 augusztusa és 1990 eleje között indultak, s hogy a kérelmező kereseteinek egy része még mindig elbírálás alatt áll.

17. A Bíróság megjegyzi, hogy a figyelembe veendő időszak csak 1992. november 5-én, az egyéni kérelemhez való jog Magyarország általi elismerésének hatályba lépésével kezdődött (v.ö. Foti and Others v. Italy judgment, 10 December 1982, Series A no. 56, 18.o. 53.§). Az ezen időpont óta eltelt időszak ésszerű voltának megítéléséhez azonban figyelembe kell venni az eljárás hatálybalépéskori helyzetét is. Eszerint a figyelembe veendő időszak több mint nyolc évet ölel fel, amely időszak alatt a kérelmező kereseteit három bírósági szinten vizsgálták.

18. A Bíróság emlékeztet arra, hogy az eljárás hosszának ésszerű voltát az ügy egyedi körülményeinek fényében és a Bíróság esetjogában lefektetett kritériumokra, különösen az

ügy bonyolultságára, a kérelmező és a releváns hatóságok magatartására és arra való tekintettel kell megítélni, hogy a kérelmező számára mi volt a per tétje (ld. legújabban Humen v. Poland, [GC], no. 26614/95, § 60, 15 October 1999).

19. A Bíróság úgy véli, hogy bár a panaszolt eljárás több önálló perből fejlődött ki, e perek szorosan kapcsolódtak egymáshoz, s a kérelmező háza kisajátításának - amely önmagában nem tekinthető különösebben bonyolultnak - különböző aspektusait érintették.

20. Bár úgy tűnik, hogy a kérelmező magatartása is okozott némi késedelmet, a lényeges késedelmek az ügyben a bírósági szerveknek tulajdoníthatók. A Bíróság különösen azt jegyzi meg, hogy a kérelmező által 1989-ben indított per az 1991 májusától 1996 decemberéig terjedő időszak nagy részében fel volt függesztve, s hogy a Legfelsőbb Bíróság előtti felülvizsgálati eljárás még mindig folyamatban van. Továbbá, az államigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség megállapítására indított kártérítési perben az iratok mintegy három és fél éves késéssel kerültek megküldésre a Fővárosi Bírósághoz, s a fellebbezési eljárás jelenleg fel van függesztve.

21. A Bíróságot nem győzték meg a Kormány azon érvei, miszerint a kérelmező által a kisajátítás bírósági felülvizsgálata érdekében 1990-ben indított per természete lehetetlenné tette az 1989-ben indított per korábbi vizsgálatát, valamint, hogy ezen perben az eljárás elhúzódását részben a kérelmezőnek a per folytatására irányuló, késedelmesen – 1995. január 8-án – benyújtott kérelme okozta. A Bíróság elfogadja, hogy a többletkártérítés iránti igény benyújtása valóban idő előtti volt a bírósági felülvizsgálat jogerős befejezése, 1991. október 8-a előtt, s hogy ezt követően a kérelmezőnek szorgalmaznia kellett volna az eljárás folytatását. Ezek az elemek azonban természetüknél fogva nem változtatnak azon a tényen, hogy a folytatás iránti kérelem benyújtása után a kérelmezőnek 1998. május 22-ig kellett várnia a PKKB elsőfokú határozatára – s ezen időszak magában foglalt egy csaknem két évig terjedő időszakot, amikor az eljárás fel volt függesztve –, valamint, hogy a Fővárosi Bíróságnak további két évre volt szüksége ahhoz, hogy határozzon a kérelmező fellebbezéséről.

22. A Bíróság figyelembe veszi a Kormány azon érveit is, amelyeket az államigazgatási jogkörben okozott kár miatt indított kártérítési per elhúzódásának igazolására hozott fel, nevezetesen, hogy a kereset elévülés miatt került elutasításra, tehát hiábavaló volt; hogy a sikertelen bírósági felülvizsgálat megfosztotta az igényt potenciális jogi alapjától; hogy a bírósági felülvizsgálat megszüntetése elleni két alkalmatlan jogorvoslat mindenképpen késleltette a per elbírálását; továbbá, hogy jogalap hiányában a perben aligha volt olyan „jogvita”, melyben „polgári jogi jogról” kell „dönteni”, s ezért kétséges a 6. cikk alkalmazhatósága.

Tekintettel arra, hogy a Fővárosi Bíróság három tárgyalást tartott az ügyben, s végül az ügy érdemének vizsgálata után utasította el a kérelmet, a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy az ügy valóban tárgytalanná vált volna. Továbbá, a Bíróság úgy véli, hogy a kérelmező számára egy másik eljárásban rendelkezésre álló jogorvoslatok igénybevételének értelmetlenségéről folytatott spekulációk aligha hozhatók összefüggésbe a jelen ügy elhúzódásával, amelyben az ügyirat áttétele során megnyilvánult adminisztratív hanyagság több mint három és fél éves késedelmet okozott.

23. Összegezve, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező ügyét nem bírálták el ésszerű időn belül, és ezért az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését megsértették.

II. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

24. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. KÁR

25. A kérelmező nem vagyoni kára megtérítéseként 3,000,0000 forintot követelt. Vagyoni kára megtérítéseként 88,386,956 forintot követel, amely összeg megfelel annak az anyagi veszteségnek, ami őt ingatlanának kisajátítása, üzleti bevételeinek elmaradása, továbbá az iparához és háztartásához szükséges felszerelések újbóli beszerelése, s néhány motoros jármű kicserélése miatt érte.

26. A Kormány nem tett megjegyzést a kérelmező igényeivel kapcsolatban.

27. A kérelmező vagyoni kár megtérítésével kapcsolatos igényeit illetően a Bíróság nem talál okozati összefüggést a kérelmező által megtéríttetni kívánt vagyoni kár és azon tények között, amelyek vonatkozásában az Egyezmény megsértését megállapította. Ezért a Bíróság elutasítja ezeket az igényeket.

28. A Bíróság – tekintettel az eljárás teljes hosszára és méltányossági alapon hozva meg döntését – 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítést ítél meg.

B. KÖLTSÉGEK

29. A kérelmező 2.100.000 forint megtérítését igényelte a hazai és az Egyezmény szervei előtti eljárások költségeként.

30. A Kormány nem tett megjegyzést a kérelmező ezen igényével kapcsolatban.

31. Bár igaz, hogy a hazai eljárásnak csak azon költségrésze téríthető meg, amelyet a Bíróság által megállapított jogsértés megelőzésére vagy orvoslására fordítottak, ugyanakkor az eljárás ésszerűtlenül hosszú elhúzódása szükségszerűen magával hozza a kérelmező költségeinek növekedését (ld. Bouilly v. France, no. 38952/97, § 33, 7 December 1999). Az Egyezmény eljárásával kapcsolatos költségeket illetően a Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező semmilyen részletes kimutatással nem szolgált ezen igényeinek kiszámítását illetően. Ezért a Bíróság – méltányossági alapon becsülve meg a költségeket – 250.000 forintot ítél meg a kérelmező számára.

C. KÉSEDELMI KAMAT

32. A Bíróság számára elérhető információ szerint a Magyarországon alkalmazandó törvényes kamatláb az ítélet elfogadásának időpontjában évi 12 %.

EZEN OKOK MIATT A BÍRÓSÁG EGYHANGÚAN

1. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését megsértették;
2. *Megállapítja*
 - (a) hogy az alperes Kormánynak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, a következő összegeket kell kifizetnie a kérelmező számára:
 - (i) 1,000,000 (egymillió) forint nem vagyoni kártérítésként;
 - (ii) 250,000 (kétszázötvenezer) forint a költségek megtérítésére;
 - (b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a kifizetés időpontjáig évi 12 %-os egyszerű kamatot kell fizetni;
3. *Elutasítja* a kérelmező igazságos elégtételre irányuló többi igényét.

Készült angol nyelven; írásban közölve 2001. január 11-én, a Bírósági Szabályzat 77. cikke 2. és 3. §-ai alapján.

Erik FRIBERGH
Jegyző

Christos ROZAKIS
Elnök